

Sauver le monde, ça vous amuserait? (B. Werber)

Цей приклад інтонаційного біполярного (неорієнтованого) позитивного ЗПВ з імпліцитною модусною частиною та пропозицією-гіпотезою, що може реалізуватися у майбутньому, набуває контекстуального модального значення пропозиції та може бути парафразований так: *Si on savait le monde, ça vous amuserait?*

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. В аспекті семіозису невластне- і власне-питальні ЗПВ у модальному полі кондіціоналу набувають різних контекстуальних значень (припущення, сумніву, пропозиції тощо) та характеризуються різними ступенями імовірності реалізації гіпотези, не інтегрованою до його реальності.

2. Гіпотетичні ЗПВ поділяються на два типи: конструкції на *si* з експлікованим / імплікованим модусом та з експлікованим / частково експлікованим диктумом; і структури з дієсловом у кондіціоналі та з експліцитним диктумом і експліцитним / імпліцитним модусом з імплікованою парафразою на (*même*) *si* + імперфект або (*même*) *si* + плюсквамперфект.

3. Конектори різних типів та прислівникові модалізатори виступають орієнтаторами ЗПВ модального поля кондіціоналу на бажану відповідь адресата у певному контексті.

Перспективою роботи є комплексне вивчення ролі ко(н)текстуального оточення у зміні комунікативної перспективи ЗПВ модального поля кондіціоналу.

Література:

1. Caffi C. On mitigation / Caffi C. // Journal of Pragmatics. – 1999. – V. 31. – P. 881–909.
2. Dendale P. Le conditionnel en français / P. Dendale, L. Tasmowsky // Recherches linguistiques, Université de Metz, 2001. – № 25. – P. 147–167.
3. Fouilloux C. A propos du mode et de l'atténuation / C. Fouilloux, D. Tejedor De Felipe // Langue française. – P. : Larousse, 2004. – № 142. – P. 112–126.
4. Fraser B. Conversational mitigation / B. Fraser // Journal of Pragmatics. – Elsevier, 1980. – V. 4. – P. 341–350.
5. Haillet P. P. Le conditionnel dans le discours journalistique: essai de linguistique descriptive / Haillet P. P. – Bref, Collection Science, C.P. 9, Neuville, Québec, Canada GOA 2R0, 1995. – 157 p.
6. Huot H. Le verbe DEVOIR. Etude synchronique et diachronique / Huot H. – P. : Klincksieck, 1974. – 192 p.
7. Soliman L. T. Modalisation dans l'interview scripturalisée: l'emploi du «conditionnel de la mitigation» / L. T. Soliman // Synergies, Italie – 2009. – № spécial. – P. 125–135.
8. Vet C. Futur simple et futur du passé: leurs emplois temporels et modaux / C. Vet, B. Kampers-Mahne // In: P. Dendale & L. Tasmowski (éds.), 2001. – 89–104.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Clavel B. Celui qui voulait boire le mer / B. Clavel. – P. : Robert Laffont, 1983. – 348 p.
2. Giono J. Les âmes fortes / J. Giono. – P. : Gallimard, 1987. – 448 p.
3. Jacq Ch. Ramsès, Le fils de la lumière / Ch. Jacq. – P. : Editions Robert Laffont, 1995. – 441 p.
4. Jacq Ch. La justice du vizir / Ch. Jacq. – P. : Librairie Plon, 1994. – 379 p.
5. Mauriac F. Le mystère Frontenac / F. Mauriac. – P. : Bernard Grasset, 1984. – 191 p.
6. Pennac D. La fée carabine / D. Pennac. – P. : Editions Gallimard, 1987. – 320 p.
7. Werber B. Troisième humanité / B. Werber. – P. : Editions Albin Michel, 2014. – 696 p.

УДК 808. 003.05

О. М. Чабан,

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПИСЬМА ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ (РОСІЙСЬКОЇ) МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті аналізується значення писемного мовлення при вивченні іноземної мови. Розглядаються етапи навчання письма, а також труднощі, що виникають в процесі оволодіння ним і шляхи їх подолання. У роботі акцентується увага на вивченні іноземцями російської мови як іноземної для них.

Ключові слова: писемне мовлення, іноземна мова, значення навчання, орфографія.

REALIZATION OF PRACTICAL METHODS OF STUDIES OF LETTER IS AT TEACHING (RUSSIAN) OF UKRAINIAN AS FOREIGN

The article analyzes the importance of writing in learning a foreign language. The stages of learning to write and the difficulties that arise in the process of mastering it and how to overcome them. The paper focuses on the study of foreigners Russian as a foreign language for them. In the process of studying Russian as a foreign language, students are involved in all aspects of speech activity. Teachers selected the correct methods and techniques for teaching writing, proper communication tasks. The different stages of the study write. In the group held among foreign students study which proved that writing has a positive impact on the learning process. Considered oral and written language as a form of communication.

Keywords: writing, foreign language, values education, spelling.

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРАКТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ПИСЬМУ ПРИ ИЗУЧЕНИИ УКРАИНСКОГО (РУССКОГО) ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

В статье анализируется значение письменной речи при изучении иностранного языка. Рассматриваются этапы обучения письму, а также трудности, возникающие в процессе овладения им и пути их преодоления. В работе акцентуется внимание на изучении иностранцами русского языка как иностранного для них.

Ключевые слова: письменная речь, иностранный язык, значение обучения, орфография.

Проблема вивчення української (російської) мови як іноземної у немовних вищих навчальних закладах України на сьогодні залишається дискусійною. Незважаючи на те, що вже кілька років це питання активно обговорюється на наукових конференціях різного рівня, на засіданнях «круглих столів», де приймалися рішення про необхідність вивчення української (російської) мови як іноземної у немовних вищих навчальних закладах України, ця тема залишається все ж відкритою і потребує своєчасних досліджень.

Підготовка іноземних студентів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах неможлива без оволодіння ними всіма видами мовленнєвої діяльності, бо це забезпечує рівень їх підготовки. Вивчаючи українську (російську) мову як іноземну, залучаються всі аспекти мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, усне мовлення, письмо). Та письму належить особлива роль. Писемне мовлення, як і усне, є продуктивним видом мовленнєвої комунікації, за допомогою якого є можливість висловлювати свої думки, ідеї, міркування у відповідь на прослухане або прочитане. Недооцінка ролі писемного мовлення у навчанні іноземної мови негативно впливає на результати навчання. У 90% людей зоровий канал сприйняття інформації домінує. Тому можна припустити, що міцність та обсяг вивченого матеріалу, сприйнятий та закріплений через зоровий канал зв'язку, буде значно вищим. В писемному мовленні чіткіше виявляється мовленнєва природа зв'язного висловлювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обрана тема ніколи не залишилася поза увагою дослідників. Цікавими є сучасні публікації О. В. Бугайчука [1], Т. В. Глазунової [2] тощо. Грунтовним, на нашу думку, є дослідження Г. В. Рогової, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарової [8]. Лінгвісти досить активно досліджують цю тему, проте це питання потребує постійно нового вивчення.

Актуальність дослідження. В останні роки роль письма в навчанні української (російської) мови як іноземної поступово підвищується. Ефективність процесу навчання письма залежить від правильного вибору викладачем методів та прийомів навчання письма, від правильного підходу до комунікативних завдань.

Основною метою цієї роботи є осмислити та проаналізувати практичні методи навчання письма при вивченні іноземної мови.

Об'єктом дослідження є предмет навчання письма на різних етапах, тому що це питання представляє собою практичний та теоретичний інтерес для майбутнього викладача.

Предметом дослідження є цілі, етапи навчання письму та принципи навчання письма, а також труднощі, що виникають в процесі оволодіння.

В сучасній методичній літературі розрізняють письмо та писемне мовлення. Деякі дослідники використовують лише термін письмо, підкреслюючи його вузьке чи широке значення [6; 7]. Цей поділ пов'язаний із особливостями механізму письма, що складається із двох етапів: складання слів за допомогою літер та формування письмових повідомлень, до складу яких входять слова, словосполучення. В основі реалізації першого етапу лежить оволодіння графікою та орфографією. Для здійснення другого етапу необхідно оволодіти мовленнєвим умінням.

У програмах з іноземних мов письмо визначали частіше як засіб, а не як мету навчання. На різних етапах навчання іноземних мов роль письма змінюється. Так, на початковому – реалізується мета оволодіння технікою письма. Вказані вміння необхідні для розвитку вмінь читання та усного мовлення.

На середньому етапі основним є навчання. Одночасно розвивається писемне мовлення як засіб, що сприяє формуванню вмінь та навичок усного мовлення.

На старшому етапі набуті навички письма вдосконалюються. Крім цього, писемне мовлення виконує ще одну важливу роль. Воно стає допоміжним засобом під час самостійної роботи над мовою, зокрема у вигляді складання анотацій та планів до прочитаних текстів. Письмо є метою та важливим засобом навчання іноземної мови.

Знайомство з українським (російським) алфавітом відбувається в рамках ввідно-фонетичного курсу. Студенти знайомляться зі звуками української (російської) мови та буквами (друкованими та письмовими, великими та маленькими). Послідовність вивчення українських (російських) букв залежить, з одного боку, від складності звуку, що він позначає, з іншого – від складності написання самої букви для студентів певної національності. Наприклад, ті іноземні студенти, які володіють кириличним або латинським письмом у рідній мові, легко оволодіють написанням українських (російських) букв. Араби, китайці, азербайджанці та представники інших національностей, що використовують у своєму письмі арабське, ієрографічне письмо, зустрічаються у подібних випадках із значними труднощами.

На початковому етапі навчання письму велика кількість помилок є наслідком поганого засвоєння української (російської) фонетики, тому варто приділяти досить уваги звуко-буквеним відповідностям, оскільки «той, хто пише» завжди відштовхується від почутого слова та його вимови. Особливо ефективним, на наш погляд, є наступні вправи: звуко-буквенний та складовий аналіз слова, слухові вправи, списування, списування з одночасним виконанням додаткових завдань (підкреслюємо певні графеми, відновлюємо пропущені в словах букви); групування слів за певними ознаками (дво та трискладові слова з наголосом на певному складі, запис цифр словами, виписувати з тексту слова, що належать до певної теми та ін.); конструювання слів з букв і складів.

Основний принцип української орфографії – морфологічний, що значить, що кожна морфема (префікс, корінь, суфікс) пишемо однаково. Саме тому в групах з іноземними студентами виправдано використання вправ різного словотворчого аналізу, особливо технічних термінів, з якими студенти зустрічатимуться під час навчання. Правила української (російської) орфографії подаємо поступово, під час знайомства з відповідним словом та граматичною формою. Подолання труднощів сприяють робота над складом слова, різного типу орфографічні диктанти, самодиктанти, а також спеціальні вправи: а) копіювання тексту (списування) з метою засвоєння правил орфографії; б) списування, ускладнене додатковими завданнями (заповнення пропусків, підкреслювання певних букв та ін.); в) групування слів (омографів, тематично пов'язаних слів, слів схожих за складом та ін.); г) написання диктанту на фоні шуму або інших перешкод та ін. В практиці навчання української (російської) мови як іноземної одним з важливих завдань є навчання іноземних студентів сприйняття запису мови на слух – з метою підготовки студентів до прослуховування запису лекцій. Запис лекцій, що сприймається на слух, відноситься до вторинних видів комунікативної діяльності та являє досить складний процес навіть в сфері рідної мови. Навчаючи іноземних студентів сприйняттю та запису мови на слух, зустрічаємося з необхідністю спеціального відбору та організації навчального матеріалу, спеціальної організації навчального процесу. Найбільш поширеною вправою при навчанні письма є диктанти, твори.

Писемне мовлення дозволяє зберегти мовні та фактичні знання, служить надійним інструментом мислення, стимулює говоріння, слухання і читання.

За умови правильного визначення мети навчання письма та писемного мовлення, врахування ролі письма у розвитку інших умінь, використання вправ, які повністю відповідають поставленій меті, виконання вправ на відповідному етапі навчання, усне мовлення поступово стане багатшим і логічнішим.

Нами проведено дослідження в академічній групі, студентами якої є іноземці і російська мова для яких є відповідно – іноземною. Учасникам дослідження було запропоновано завдання: переказ тексту, одній підгрупі усно, іншій – письмово. Наступного дня перед студентами було поставлено завдання в усній формі передати зміст раніше прочитаного нами

тексту. Як виявилось, набагато краще справились із завданням ті учасники дослідження, які раніше записували. Вони краще запам'ятали зміст, послідовність викладеного матеріалу, окремі вислови та словосполучення. Отже, можемо стверджувати, що завдяки писемному фіксуванню усного висловлювання набувається більша свобода й легкість в оперуванні мовним матеріалом в подальшому усному мовленні: конструкції та фрази, які фіксувались письмово, набувають більшої варіативності.

У процесі комунікації письму надається менше уваги, ніж говорінню, аудіюванню та читанню, але воно використовується як ефективний засіб розуміння, закріплення, заучування та використання лексичних і граматичних явищ. Письму належить значна навчальна функція, що зумовлює підтримку процесу аудіювання, говоріння та читання, дає можливість одночасно здійснювати індивідуальну продуктивну мовленнєву діяльність всіх студентів, є раціональним засобом контролю їх знань, вчить самоконтролю та самоперевірки. Завдяки взаємодії різних аналізаторів мовний матеріал в процесі письма запам'ятовується краще, позитивну роль при цьому відіграє уповільнення акту письма, що дозволяє проводити ретельний внутрішній аналіз утворення та вживання мовних одиниць. У процесі навчання значна частина матеріалу записується і використовується при заучуванні, повторенні, закріпленні. Студенти привчаються до різних видів письмових вправ, що є необхідним елементом розвитку вмінь і навичок.

Думка про використання однієї форми мовлення для розвитку іншої не нова у методичній літературі. Недооцінювання ролі писемного мовлення у навчанні іноземних мов негативно впливає на весь навчальний процес. Відомо, що у 90 % людей зоровий канал сприйняття інформації в декілька разів сильніший у порівнянні зі слуховим. Це дає підстави припустити, що обсяг і міцність засвоєного матеріалу, видученого через зоровий канал зв'язку, будуть значно вищими. Тому й неправомірно здається позиція прихильників аудіовізуального методу, які виключають на довгий час письмо з процесу навчання, вважаючи, що мова – це «слухо-наочне ціле». Недостатня увага до письмових вправ у навчанні іноземних мов веде до збіднення навчального процесу, до швидкого забування, до втрати умінь та навичок, здобутих значним зусиллям.

Спільність двох видів мовлення (усного та писемного) підкреслюють і лінгвісти, які вважають їх двома формами спілкування однією і тією ж мовою, формами взаємно зумовленими, які доповнюють одна одну, користуючись матеріалом одного словникового фонду, опираючись на загальну граматичну будову [3]. Усне й писемне мовлення розглядається лінгвістами, як дві форми комунікації, що мають у своїй основі загальні базові моделі, загальний план змісту і дещо різні плани його вираження [6]. Практичне володіння іноземною мовою не буде повноцінним, якщо воно не включає обидві форми комунікації у тісному взаємозв'язку. Писемне мовлення має багато якостей, необхідних для усного мовлення. Набуваючи навички письма, студент переносить їх в усне мовлення, від чого воно стає досконалішим, а сам мовець відчуває себе впевнено.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищесказане, можна говорити про те, що володіння писемною формою мовлення – це вміння особи, яке за допомогою використання системи графічних знаків є засобом комунікації. Письмо є продуктивним видом діяльності, що дає можливість фіксувати і передавати інформацію. З функціональної точки зору використання письма на заняттях з вивчення іноземної мови служить засобом контролю.

Беручи до уваги всі результати виконаних нами досліджень, а також опрацьовані матеріали на цю тему, робимо висновок, що роль писемного мовлення при вивченні іноземної мови має надзвичайно важливе значення для навчання. І викладачам слід звертати на це особливу увагу під час проведення занять. Безумовно, необхідно поєднувати аудіювання, читання, усне мовлення, письмо. Але при цьому на писемний вид мовлення слід зробити особливий акцент.

Література:

1. Бугайчук О. В. Сучасні технології в навчанні писемного іноземного креативного мовлення студентів / о. В. Бугайчук // Наука і освіта. – Одеса, 2001. – № 1. – С. 104–106.
2. Глазунова Т. В. Види письмових висловлювань як об'єкт навчання / Т. В. Глазунова // ІМ. – 1997. – № 1. – С. 61–62.
3. Демьяненко М. Я. Основы общей методики обучения иностранным языкам / М. Я. Демьяненко, К. А. Лазаренко, С. В. Мельник. – К. : Вища школа, 1994. – С. 180–189.
4. Калініна Л. В. Навчання творчого письма іноземною мовою у старших класах середньої школи / Л. В. Калініна, І. В. Самолюкевич // ІМ. – 1996. – № 1. – С. 9–10.
5. Леонтьев А. А. Общая методика обучения иностранным языкам / А. А. Леонтьев. – М. : Высшая школа, 1991.
6. Мильруд Р. П. Методика обучения иносезной письменной речи / Р. П. Мильруд // ІЯШ. – 1997. – № 2. – С. 5–11.
7. Мусницкая Е. В. Обучение письму // Общая методика иностранным языкам. Хрестоматия / Е. В. Мусницкая. – М. : Русс. яз. 1991. – С. 261–270. ІЯШ – 1991 р. – № 1. – С. 60–64.
8. Рогова Г. В. Методика обучения иностранного языка в средней школе / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. – М. : Просвещение, 1991. – 287 с.

УДК 81'371'366.587-26=14'02

Л. Я. Чеботар,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ІТЕРАТИВНІСТЬ ЯК ТИП ПРЕДИКАТНОЇ МНОЖИННОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ГОМЕРОВОЇ «ІЛІАДИ»)

У статті здійснено структурний аналіз категорії ітеративності, як однієї з різновидів функціонально-семантичного поля предикатної множинності. Виявлено засоби вираження повторювальної семантики на лексичному, граматичному та синтаксичному рівнях, проаналізовано частотність їх вживання, досліджено особливості відтворення ітеративного значення.

Ключові слова: предикатна множинність, категорія ітеративності, ітеративна семантика, гомерівський епос, функціонально-семантичне поле.

ITERATIVITY AS A TYPE OF PREDICATE PLURALITY (IN THE BOOKS OF HOMER'S «ILLIAD»)

In this research the structural analysis of the iterativity's category as one of the part of functional-semantic field of predicate plurality is realized. The main components of predicate plurality are: iterativity, distributivity and multiplicativity. The article shows some ways of expressing iterative semantic at the different linguistic levels: lexical, grammatical, syntactical, also, there is analyzed the frequency of using these ways. The most extended are adverbial modifiers of cyclicity, interval,